

بررسی انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی و برنامه‌های شغلی آینده در دستیاران تخصصی دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در سال ۸۹-۱۳۸۸

دکتر الهه وحید دستجردی*، دکتر مینا مهدیان**، شهناز نظرعلی***، دکتر محمدرضا بدیعی****

چکیده

سابقه و هدف: امروزه تأکید زیادی روی مسئولیت‌پذیری دندانپزشکان به عنوان نیروی تاثیرگذار بر سلامت جامعه می‌شود. بنابراین آگاهی از انگیزه‌ها و انتظارات این قشر جهت بهبود سلامت عمومی و دهان جامعه ضروری است. مطالعه حاضر با هدف ارزیابی انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی و برنامه‌های شغلی آینده دستیاران تخصصی دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در سال ۱۳۸۸-۱۳۸۹ صورت گرفت.

مواد و روشها: در مطالعه توصیفی حاضر، کلیه دستیاران تخصصی در رشته‌های مختلف (۱۱۶ نفر) دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی شرکت داشتند. پرسشنامه‌ای پایا و روا ($\alpha=0.65$) در مورد انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی و برنامه‌های شغلی آینده براساس مطالعات قبلی در سه بخش طراحی و بین دستیاران توزیع شد. در پایان، داده‌ها از طریق آزمون *Mann-Whitney U* آنالیز شدند. یافته‌ها: منزلت اجتماعی و پرستیژ شغلی مهمترین انگیزه دستیاران جهت انتخاب رشته‌های تخصصی دندانپزشکی بود (۹۲٪). ارتباط معنی‌داری بین انگیزه و برنامه‌های شغلی آینده با وضعیت تاهل و شغل پدر و مادر به عنوان پزشک/دندانپزشک مشاهده شد. تاثیرپذیری از خانواده در افرادی که یکی از والدین آنها پزشک یا دندانپزشک بودند قوی‌تر بود (۶۵/۲٪) ($p=0.011$). مهمترین برنامه‌های شغلی آینده کار در بخش خصوصی (۹۴/۸۴٪) بود. افراد متاهل تمایل بیشتری به شراکت با همکاران جهت تاسیس یک درمانگاه دندانپزشکی تخصصی داشتند ($p=0.037$) (۸۶٪)، در حالی که افراد مجرد بیشتر به فعالیت‌های تحقیقاتی تمایل داشتند (۶۰٪) ($p=0.047$). نتیجه‌گیری: مهمترین انگیزه‌های دستیاران جهت ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی به ترتیب اولویت عبارت بودند از: منزلت اجتماعی/پرستیژ شغلی، درآمد، استقلال کاری در حرفه مورد نظر و علاقه شخصی به رشته تحصیلی. همچنین کار در بخش خصوصی، استخدام در دانشگاه به عنوان عضو هیأت علمی و شراکت با همکاران در تاسیس یک درمانگاه دندانپزشکی تخصصی به ویژه در افراد متاهل به ترتیب اهمیت جزء برنامه‌های شغلی آینده بودند.

کلید واژگان: دستیار تخصصی، انگیزه، تحصیل، اشتغال

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۱۰/۲۲ تاریخ اصلاح نهایی: ۱۳۸۹/۱۱/۱۱ تاریخ تأیید مقاله: ۱۳۸۹/۱۱/۲۰

مجله دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دوره ۲۹، شماره ۱، بهار ۱۳۹۰، ۳۶-۴۲

مقدمه

داده است که می‌توان از آن جمله به مواردی چون ارتقاء علمی رشته دندانپزشکی (تخصصی و فوق تخصصی)، افزایش درصد زنان دندانپزشک (۴-۲) و علاقه دندانپزشکان جهت کار در بخش خصوصی (۷-۵) اشاره کرد. البته تمایل دندانپزشکان به کار در بخش خصوصی بیش از سایر رشته‌های پزشکی است، به گونه‌ای که مطالعه‌ای در آمریکا

انگیزه یکی از عوامل مهم در موفقیت کاری افراد است (۱). یکی از عوامل موثر بر انگیزه دندانپزشکان به عنوان نیروی تاثیرگذار بر سلامت جامعه تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه است که به صورت غیرمستقیم سیستم سلامت از جمله حیطه دندانپزشکی را تحت تاثیر قرار می‌دهند (۲). امروزه تغییرات اساسی در دندانپزشکی روی

می‌باشند، بنابراین مطالعه حاضر با هدف بررسی انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی، برنامه‌های شغلی آینده و عوامل مرتبط با آن در دستیاران تخصصی در دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در سال ۱۳۸۹-۱۳۸۸ صورت پذیرفت.

مواد و روشها

مطالعه حاضر، به صورت توصیفی از نوع مقطعی بود. نمونه‌گیری به روش سرشماری بوده، جامعه مورد مطالعه کلیه دستیاران تخصصی مشغول به تحصیل (۱۱۶ نفر) در ده بخش تخصصی (ارتودنسی، اطفال، اندو، پریو، ترمیمی، تشخیص، پاتولوژی، جراحی، رادیولوژی، پروتز) دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در سال ۱۳۸۸-۱۳۸۹ بود. پس از تأیید طرح حاضر در کمیته اخلاق دانشگاه، پرسشنامه‌ای در سه بخش طراحی شد. بخش اول دارای ۸ سوال در مورد وضعیت دموگرافیک اعم از جنس، سن، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات والدین و ...، بخش دوم ۲۰ سوال در مورد انگیزه‌های شغلی و بخش سوم ۱۳ سوال در مورد برنامه‌های شغلی آینده بود. سوالات به صورت پنج گزینه‌ای کاملاً موافق، موافق، ممتنع، مخالف و کاملاً مخالف در مورد برنامه‌های شغلی آینده و بسیار مهم، مهم، ممتنع، کم اهمیت و بی‌اهمیت در مورد انگیزه‌های ورود به رشته تخصصی دندانپزشکی در مقیاس Likert طراحی شدند. از دستیاران درخواست شد بر اساس پنج مقیاس Likert انگیزه‌های ورود به رشته دندانپزشکی خویش را، از یک (بی‌اهمیت) تا پنج (بسیار مهم) و برنامه‌های شغلی آینده خویش را، از یک (کاملاً مخالف) تا پنج (کاملاً موافق) رتبه‌بندی کنند. جهت تعیین روایی پرسشنامه سوالات در اختیار ۵ نفر از اساتید صاحب نظر عضو هیأت علمی دانشکده دندانپزشکی و دو نفر روانشناس بالینی قرار گرفته، پایایی سوالات از طریق آزمون آلفا کرونباخ ($\alpha=0.65$) بررسی شد. پس از تأیید نهایی، پرسشنامه‌ها بعد از امتحان ارتقاء دانشجویان توزیع و بلافاصله جمع‌آوری شدند. داده‌ها با آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. فراوانی نسبی و درصد فراوانی پاسخ‌ها برای هر سوال محاسبه شد و پس از ورود داده‌ها به نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶، رابطه متغیرهای کیفی اسمی (وضعیت تاهل، جنس و شغل والدین به عنوان پزشک / دندانپزشک) از طریق آزمون Mann-Whitney با سوالات بررسی گردید.

نشان داده است ۷۶٪ دندانپزشکان به کار کردن در بخش خصوصی تمایل دارند و این در حالی است که اقلیت پزشکان به صورت مستقل کار می‌کنند (۲۸٪) (۳). انگیزه‌های فردی افراد جهت انتخاب شغل و رشته تحصیلی بر حسب جنس، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، میزان تحصیلات والدین، زندگی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته متفاوت است (۱۰-۸، ۴، ۳). مردان و زنان با انگیزه‌های مالی، تجاری، درمانی و انعطاف‌پذیری شغلی وارد این رشته می‌شوند. مهمترین عامل ورود به دندانپزشکی در مورد زنان، کار با مردم و انگیزه‌های درمانی است در حالی که مردان بیشتر با انگیزه های تجاری این رشته را انتخاب می‌نمایند (۴). به صورت کلی می‌توان گفت انتخاب شغل از طرف والدین، خویشاوندان، دوستان و معلمان تحت تاثیر قرار می‌گیرد به گونه ای که در کشورهای توسعه یافته، خویشاوندان و دوستان و در کشورهای در حال توسعه، والدین و معلمان نقش اساسی‌تری دارا هستند (۸). مطالعات مختلف انگیزه‌های شغلی دستیاران تخصصی دندانپزشکی را مورد بررسی قرار داده‌اند. دستیاران تخصصی ارتودنسی آمریکا، رضایت شغلی، شیوه زندگی و ساختار شغلی مناسب را به عنوان عوامل مهم جهت انتخاب این رشته ذکر می‌کنند (۷). دانشجویان سال آخر دوره عمومی هفت دانشکده دندانپزشکی در ایران، مهمترین عامل تاثیرگذار در مورد انگیزه‌های ورود به دندانپزشکی را، منزلت اجتماعی/ پرستیژ شغلی بیان کردند (۱).

در خصوص آینده شغلی، تحقیقات در جوامع دیگر نشان داد که اکثر دستیاران تخصصی و دندانپزشکان متخصص به دلیل مسائلی چون پایین بودن درآمد علاقه‌ای به کار در دانشکده به عنوان عضو هیأت علمی ندارند (۷-۵). بدین ترتیب با بازنشتگی نیروی کار قبلی خطر کمبود نیروی تخصصی جهت آموزش و تحقیق در انتظار دانشکده‌های دندانپزشکی می‌باشد (۷، ۱۱).

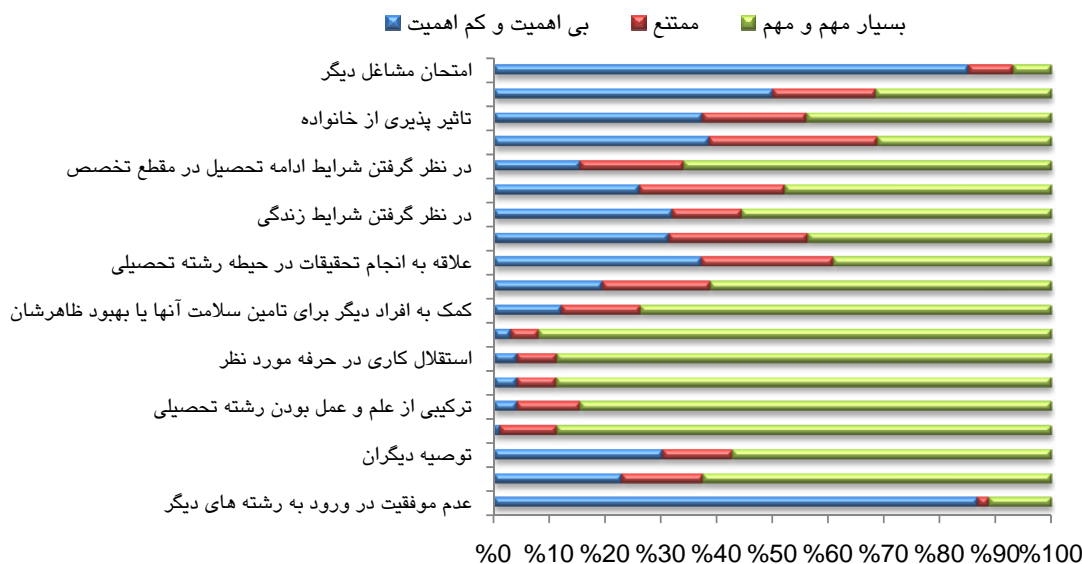
با توجه به کاهش علاقه دستیاران تخصصی دندانپزشکی جهت کار به عنوان هیأت علمی در جوامع مختلف (۷، ۵) و نقش مهم دندانپزشک در پیشرفت سلامت دهان و دندان، ارزیابی انگیزه‌های ورود به رشته دندانپزشکی تخصصی و برنامه شغلی آینده دستیاران تخصصی به سیاست‌گذاری مدیران نظام سلامت و آموزش کمک شایانی خواهد کرد. مطالعات انجام شده در این زمینه در ایران محدود بوده، اکثریت آنها در رابطه با دانشجویان عمومی دندانپزشکی

یافته‌ها

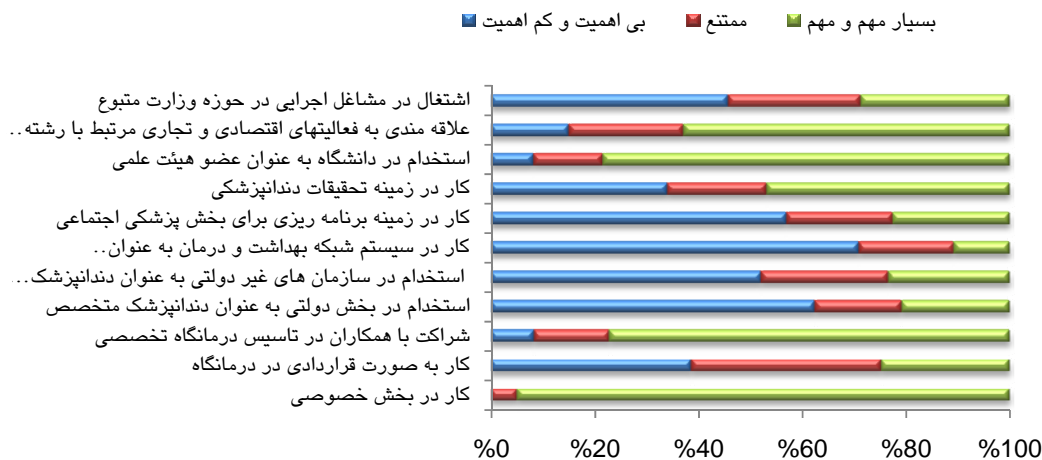
از ۱۱۶ پرسشنامه‌ای که در اختیار دستیاران تخصصی دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی قرار گرفت، ۱۰۳ نفر به سوالات پاسخ دادند (۸۹٪). ۵۳ نفر (۵۲٪) دختر و ۴۹ نفر (۴۸٪) پسر با میانگین سنی $29/168 \pm 3/55$ و دامنه سنی ۲۴-۴۶ سال بودند. بیش از نیمی از افراد شرکت کننده در طرح حاضر متاهل بودند (۵۵/۳٪). ۷۵/۵٪ از پدران و ۵۱٪ از مادران دستیاران تحصیلات بالای لیسانس داشتند. توزیع فراوانی انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی دستیاران در نمودار ۱ ارائه گردیده است و بیانگر این موضوع است که منزلت اجتماعی/ پرستیژ شغلی (۹۲٪) مهمترین انگیزه انتخاب رشته دندانپزشکی در دستیاران تخصصی بوده است. درآمد (۸۸/۸۸٪)، استقلال کاری در حرفه مورد نظر و علاقه شخصی به رشته تحصیلی (۸۸/۷۷٪)، ترکیبی از علمی و عملی بودن رشته تحصیلی (۸۴/۵۲٪) به ترتیب اهمیت در مراتب بعدی قرار داشتند. علاقه به انجام تحقیقات در حیطه رشته تحصیلی (۳۹/۲٪)، توصیه مشاوران در مورد انتخاب رشته (۳۱/۵۲٪) و تجربه شخصی از کار دندانپزشکی (۳۱/۲۵٪) کمترین تاثیر را در انتخاب رشته تخصصی دندانپزشکی دارا بود.

اطلاعات آماری مطالعه حاضر ارتباط معنی‌داری را بین انگیزه تاثیرپذیری از خانواده با شغل والدین نشان داد ($p=0/011$). در ۶۵/۲٪ دستیارانی که والدین پزشک یا دندانپزشک داشتند، نقش خانواده جهت ورود به رشته دندانپزشکی از اهمیت بیشتری برخوردار بود. در افراد مجرد، فاکتور در نظر گرفتن شرایط زندگی (موقعیت بهتر ازدواج) ($p=0/056$) (۶۷/۴٪) و در نظر گرفتن میزان استرس کاری ($p=0/029$) (۵۷/۸٪) اهمیت بیشتری داشته و این اختلاف از لحاظ آماری معنی‌دار بوده است.

توزیع فراوانی برنامه‌های شغلی آینده در نمودار ۲ ارائه گردیده است. داده‌های آماری نشان می‌دهد که کار در بخش خصوصی (۹۴/۸۴٪) مهمترین برنامه شغلی آینده مد نظر دستیاران تخصصی بوده و اولویت‌های بعدی به ترتیب استخدام در دانشگاه به عنوان عضو هیئت علمی (۷۸/۳۵٪) و شراکت با همکاران در تاسیس یک درمانگاه دندانپزشکی تخصصی (۷۷/۱٪) بود و این در حالی بود که فعالیت در سیستم شبکه بهداشت و درمان کشور به عنوان دندانپزشک متخصص (۱۰/۸٪) کمترین اهمیت را از لحاظ انگیزه شغلی آینده دارا بود.

نمودار ۱- توزیع فراوانی پاسخ دستیاران تخصصی دندانپزشکی دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در مورد انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی در سال ۱۳۸۹-۱۳۸۸

نمودار ۲: توزیع فراوانی پاسخ دستیاران تخصصی دندانپزشکی دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در مورد برنامه‌های شغلی آینده در سال ۱۳۸۹-۱۳۸۸

بحث

میزان قابل مقایسه با مطالعات Keith و Proffit (۱۹۹۴) (۸۱٪) (۱۲)، Bruner (۲۰۰۵) (۷۷٪) (۱۳)، Keith (۱۹۹۷) (۶۴٪) (۱۴)، Noble (۲۰۰۹) (۸۱/۴۸٪) (۵) می‌باشد که بیانگر توزیع و جمع‌آوری مناسب پرسشنامه‌ها از افراد بوده است. از نتایج مطالعه حاضر بر می‌آید که نقش زنان در مقطع تخصصی دندانپزشکی در حال افزایش است (۵۲٪). مطالعات Collins (۲۰۰۸)، Omoloda (۲۰۰۶) و Scarbecz (۲۰۰۲) و (۲۰۰۷) نیز به این تغییر در مقطع عمومی اشاره داشته است (۴۸،۱۵،۳). بنابراین می‌توان این‌گونه استدلال کرد که دلیل این افزایش، منزلت اجتماعی / پرستیژ شغلی بهتر، انعطاف‌پذیری شغلی، امکان برقراری تعادل بین زندگی شخصی و حرفه‌ای و جذابیت بیشتر این رشته‌ها برای آنها، می‌باشد (۱۶، ۸، ۳). این مسئله باید مد نظر مدیران نظام سلامت و آموزشی کشور قرار گیرد تا در سیاست‌گذاری ارتقاء نظام سلامت و آموزش دندانپزشکی کشور بکار گرفته شود.

افراد شرکت کننده در این مطالعه منزلت اجتماعی / پرستیژ شغلی (۹۲٪) را مهمترین دلیل انتخاب این رشته بیان کردند. این موضوع با مطالعه خامی همخوانی دارد (۱) و جایگاه بالایی از نظر انگیزه انتخاب رشته در بین دانشجویان دارد و حداقل در بین سه انتخاب اول قرار داشته است (۲۰-۱۷). مطالعه Al-bitar و همکاران (۲۰۰۸) بر روی دانشجویان

مطالعات چندی در زمینه انگیزه‌های ورود به رشته دندانپزشکی در دانشجویان دندانپزشکی عمومی ایران صورت گرفته است ولی مطالعه حاضر انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی و برنامه‌های شغلی آینده را به طور همزمان در رابطه با جنس، وضعیت تاهل و شغل پدر و مادر به عنوان دندانپزشک/پزشک بررسی می‌کند. با توجه به اینکه روش جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه بوده، دستیاران به صورت شخصی به سوالات پاسخ داده‌اند بنابراین نتایج حاصل از این مطالعه باید با احتیاط تفسیر شود.

این مطالعه به صورت توصیفی از نوع مقطعی بر روی ۱۱۶ نفر از دستیاران تخصصی دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی صورت گرفت. پرسشنامه‌ای پایا و روا در سه بخش دموگرافیک، انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی و برنامه‌های شغلی آینده طراحی شد. روش نمونه‌گیری از طریق سرشماری بود. بیش از نیمی از افراد مورد مطالعه را زنان متأهل با میانگین سنی $29/168 \pm 3/55$ تشکیل می‌دادند. مهمترین انگیزه ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی و برنامه شغلی آینده در بین دستیاران تخصصی موقعیت اجتماعی و کار در بخش خصوصی بود. میزان پاسخ‌دهی دستیاران تخصصی ۸۹٪ بود که این

دوم دستیاران تخصصی، کار در دانشگاه به عنوان عضو هیأت علمی (۷۸/۳۵٪) بود. مطالعه Noble (۲۰۰۹ و ۲۰۱۰) در دانشجویان تخصصی ارتودنسی کانادا و آمریکا نشان داد که دستیاران تخصصی به دلایل مالی تمایلی به کار در دانشگاه به عنوان عضو هیأت علمی ندارند (۵،۷). مطالعه Froeschle و Skinford (۲۰۰۹) روی ۴۵۱ نفر از اعضای هیأت علمی در ۳۸ دانشکده دندانپزشکی آمریکا نشان داد که اعضای هیأت علمی از حقوق کم و ساعت کاری تمام وقت ناراضی هستند (۲۳) و این مسئله سبب کاهش علاقه به کار آکادمیک و نگرانی در اکثر جوامع شده است (۲۴). در جامعه مورد مطالعه حاضر نگرانی کمتری وجود دارد، چرا که دستیاران تخصصی تمایل زیادی به کار در بخش خصوصی و دانشگاه دارند و این امر شاید در مسائل فرهنگی و اجتماعی، همچنین قوانین حاکم بر جامعه ریشه داشته باشد. به هر حال می‌توان گفت خطر کمتری در انتظار مراکز آموزش دندانپزشکی کشور نسبت به جوامع ذکر شده می‌باشد (۵،۷). ولی با این حال سیاست‌گذاران نظام سلامت و مدیران مراکز آموزش دندانپزشکی کشور باید نسبت به مسئله فوق حساسیت ویژه‌ای نشان داده، تمایلات دستیاران جهت برنامه شغلی آینده را به طور دائم رصد نمایند.

اولویت سوم دستیاران تخصصی در مورد برنامه شغلی آینده شراکت با همکاران در تاسیس یک درمانگاه تخصصی دندانپزشکی بود که این تمایل در افراد متاهل نسبت به افراد مجرد بیشتر بود ($p=0/0027$) (۸۶٪). لازم به ذکر است بیش از نیمی از افراد مورد مطالعه، متاهل بودند (۵۵/۳٪). در مطالعه حاضر، همچنین مشخص شد علیرغم این که کار درمانی نسبت به فعالیت‌های تحقیقاتی با تنش بیشتری همراه است با این حال افراد مجرد تمایل بیشتری به کار در زمینه تحقیقات دندانپزشکی داشتند (۶۰٪) ($p=0/047$). که این امر شاید به دلیل تنش کمتر فعالیت‌های تحقیقاتی نسبت به حرفه عملی دندانپزشکی باشد.

در پایان پیشنهاد می‌شود با توجه به نقش خطیر دندانپزشکان در بهبود سلامت جامعه، افزایش آگاهی مدیران نظام سلامت و آموزش کشور از انگیزه‌ها و برنامه‌های شغلی آینده دستیاران تخصصی به عنوان جزئی از نیروی سلامت، در اولویت برنامه‌ها و اهداف این حوزه قرار گرفته، انتظارات، انگیزه‌ها و برنامه‌های شغلی آینده دستیاران به عنوان یکی از مهمترین عوامل در برنامه‌ریزی جهت پیشبرد و ارتقاء نظام سلامت و آموزش کشور در نظر گرفته شود.

دندانپزشکی دانشگاه اردن در عمان نشان داد منزلت اجتماعی/پرستیژ شغلی مهمترین عامل ورود به رشته دندانپزشکی بود (۲۵). این مسأله که دندانپزشکی حرفه‌ای اجتماعی و مردمی است و دندانپزشکان همسان با تعدادی از رشته‌های بهداشتی-درمانی مدت زمان بیشتری را با بیماران خود سپری می‌کنند (۱۶) و شرایط اجتماعی و فرهنگی جامعه ما به گونه‌ای است که قشر پزشک و دندانپزشک موقعیت اجتماعی خوبی دارند، می‌تواند توجیهی در این زمینه باشد. در عین حال این مطلب نشان می‌دهد که دستیاران تخصصی دندانپزشکی در کنار خدمت به جامعه به موقعیت اجتماعی خویش توجه ویژه‌ای دارند.

در مطالعه حاضر درآمد (۸۸/۸۸٪) به عنوان دومین عامل موثر در انگیزه انتخاب رشته‌های تخصصی دندانپزشکی بین دستیاران مطرح بود که این موضوع با توجه به درآمد رشته دندانپزشکی دور از ذهن نیست و با نتایج مطالعات Scarbecz (۲۰۰۷)، Baldwin (۱۹۹۸) همخوانی دارد (۲۱،۳) اگرچه نشان داده شده است که درآمد عامل مهمی برای بعضی از دانشجویان نیست (۱۶)، با این وجود، نباید تاثیر عامل درآمد در انتخاب حرفه دندانپزشکی تخصصی را نادیده گرفت.

یافته‌های این تحقیق نشان داد که والدین پزشک یا دندانپزشک نقش موثری در انگیزه فرزندان خود جهت ورود به رشته دندانپزشکی دارند ($p=0/011$) که با نتایج مطالعه خامی (۲۰۰۸) سازگار بوده (۱)، بیانگر شناخت صحیح قشر پزشک و دندانپزشک ایرانی از حرفه خویش می‌باشد. به هر حال تاثیرپذیری از والدین می‌تواند عامل مثبتی جهت انتخاب شغل باشد چرا که بر روی شیوه زندگی و آینده افراد تاثیرگذار است.

آنالیزهای مطالعه حاضر نشان داد، از نظر افراد مجرد انگیزه در نظر گرفتن شرایط زندگی (موقعیت بهتر ازدواج) ($p=0/056$) ($p=0/67/4$) و کاهش تنش شغلی ($p=0/029$) ($p=0/57/8$) اهمیت بیشتری دارد. مطالعه Locker و Muirhead (۲۰۰۸) در کانادا نشان داد که افراد متاهل و افرادی که از طرف خانواده حمایت می‌شوند تنش شغلی کمتری دارند که تا حدودی بیانگر ارتباط بین وضعیت تاهل، تاثیر والدین و تنش شغلی است (۲۲).

در خصوص آینده شغلی، مطالعه حاضر نشان داد که اصلی‌ترین و مهمترین برنامه شغلی آینده دستیاران، کار در بخش خصوصی (۹۴/۸۴٪) بود. نکته قابل توجه، اولویت

نتیجه‌گیری

در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت در تحقیق حاضر مهمترین انگیزه‌های ورود به رشته‌های تخصصی دندانپزشکی در بین دستیاران به ترتیب اولویت عبارت بودند از: پرستیژ اجتماعی/ منزلت شغلی، درآمد، استقلال کاری در حرفه مورد نظر و علاقه شخصی به رشته تحصیلی. همچنین کار در بخش خصوصی، استخدام در دانشگاه به عنوان عضو هیئت علمی و شراکت با همکاران در تاسیس یک درمانگاه دندانپزشکی تخصصی بویژه در افراد متأهل به ترتیب اهمیت جزء برنامه‌های شغلی آینده مد نظر

دستیاران بود.

تقدیر و تشکر

مطالعه حاضر طرح مصوب معاونت پژوهشی دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی می‌باشد، بنابراین نویسندگان بر خود فرض می‌دانند تا از تلاش‌ها و همکاری‌های حوزه معاونت پژوهشی، سرکار خانم مهشید نامداری، دستیاران تخصصی و سایر عزیزانی که ما را در تدوین پرسشنامه مربوطه یاری نموده‌اند، تقدیر و تشکر نمایند.

References

1. Khami MR, Murtomaa H, Jafarian M, Vehkalahti MM, Virtanen JI: Study motives and career choices of Iranian dental students. *Med Princ Pract* 2008;17:221-226.
2. Gallagher JE, Patel R, Donaldson N, Wilson NH: The emerging dental workforce: why dentistry? A quantitative study of final year dental students' views on their professional career. *BMC Oral Health* 2007;7:7.
3. Scarbecz M, Ross JA: The Relationship between gender and postgraduate aspirations among first - and fourth - year students at public dental schools: a longitudinal analysis. *J Dent Educ* 2007;71:797-809.
4. Scarbecz M, Ross JA: Gender Differences in first-year dental students' motivation to attend dental school. *J Dent Educ* 2002;66:952-961.
5. Noble J, Karaiskos N, Wiltshire WA: Motivations and future plans of Canadian orthodontic residents. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2009;136:644-650.
6. Aziz SR, Ziccardi VB, Janal M, Ramnauth S: Career perceptions of young academic oral and maxillofacial surgeons. *J Oral Maxillofac Surg* 2007;65:762-765.
7. Noble J, Hechter FJ, Karaiskos N, Wiltshire WA: Motivational factors and future life plans of orthodontic residents in the United States. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2010;137:623-630.
8. Orenuga OO, da Costa OO: Characteristics and study motivation of clinical dental students in Nigerian Universities. *J Dent Educ* 2006;70:996-1003.
9. Hawley NJ, Ditmyer BA, Sandoval VA: Predental students' attitudes toward and perceptions of the dental profession. *J Dent Educ* 2008;72:1458-1464.
10. Rupp JK, Jones DL, Seale NS: Dental students' knowledge about careers in academic dentistry. *J Dent Educ* 2006;70:1051-1060.
11. Khami MR, Murtomaa H, Jafarian M, Vehkalahti MM, Virtanen JI. Study motives and career choices of Iranian dental students. *Med Princ Pract* 2008;17:221-226.
12. Schenkein HA, Best AM. Factors considered by new faculty in their decision to choose careers in academic dentistry. *J Dent Educ* 2001;65:832-840.
13. Keith O, Proffit WR: Orthodontic training: the residents' perspective. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 1994;106:649-653.

14. Bruner MK, Hilgers KK, Silveira AM, Butters JM: Graduate orthodontic education: the residents' perspective. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2005;128:277-282.
15. Keith O, Stevens CD, Proffit WR, O'Brien KD: A survey of the opinions of orthodontic specialist trainees in the U.K. *Br J Orthod* 1997;24:163-167.
16. Collins JM, Hunt NP, Moles DR, Galloway J, Cunningham SJ: Changes in the gender and ethnic balance of the United Kingdom orthodontic workforce. *Br Dent J* 2008 Sep 24 [Epub ahead of print].
17. Hashemipour M: Dental students motivation for entering dentistry in Kerman School of Dentistry. *Iranian Journal of Medical Education* 2006;6:109-115.
18. Brand AA, Chikte UM, Thomas CJ: Choosing dentistry as a career: a profile of entering students (1992) to the University of Sydney, Australia. *Aust Dent J* 1996;41:198-205.
19. Morris S: What kind of people wants to become dentists? General Dental Council Recruitment Working Party survey of first year undergraduate dental students. *Br Dent J* 1992;173:143-144.
20. Mmembe CK: A look at the careers of women dentists in developing. *Int Dent J* 1990;40:145-148.
21. Widstorm E, Birn H, Haugejorden O, Martinsson T: Dental students' views on their education and study circumstances in Nordic countries. *Swed Dent J* 1990;14:123-129.
22. Baldwin PJ, Dodd M, Rennie JS: Careers and pattern of work of Scottish dental graduates. *Br Dent J* 1998;185:238-243.
23. Muirhead V, Locker D: Canadian dental students' perceptions of stress and social support. *Eur J Dent Educ* [doi:10.1111/j.1600-0579.2008.00512.x] 2008;12:144-8.
24. Froschle ML, Sinkford JC: Full time dental faculty perceptions of satisfaction with the academic work environment. *J Dent Educ* 2009;73:1153-1170.
25. Roger JM: The academic dental careers fellowship program: A pilot program to introduce dental student to academia. *J Dent Educ* 2008;72:438-447.
26. Al-Bitar ZB, Sonbol HN, Al-Omari IK: Reasons for choosing dentistry as a career by Arab dental students. *Eur J Dent Educ* 2008;12:247-251.